

Förbud mot köp av sexuell tjänst

Erfarenheter av tio år med den svenska sexköpslagen
Kajsa Wahlberg, Rikspolisstyrelsen, okt 2013

Förbud mot köp av sexuell tjänst – En utvärdering 1999 – 2008 (SOU 2010:49)

- ▶ Den 1 januari 1999 införde Sverige, som första land i världen, en lag som kriminaliserade köp men inte försäljning av sexuella tjänster.
- ▶ Kriminaliseringen av sexköp utgick från ett jämställdhets- och människorättsperspektiv. Det ansågs vara ett angeläget samhällsligt intresse att bekämpa prostitutionen.
- ▶ Lagen innebar en perspektivförskjutning – från utbudet dvs. de som utnyttjas i prostitution, till efterfrågan dvs. människohandlarna, kopplarna och sexköparna.

Straffbestämmelsen

- ▶ Den s.k. **Sexköpslagen** är numera en bestämmelse i brottsbalkens kapitel om sexualbrotten.

*Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning, döms för **köp av sexuell tjänst** till böter eller fängelse i högst ett år.*

Vad som sägs i första stycket gäller även om ersättningen har utlovats eller getts av någon annan.

6 kap. 11 § brottsbalken

De effekter man hoppades på när lagen infördes

- ▶ att kriminaliseringen skulle avskräcka presumtiva sexköpare
- ▶ att det skulle minska antalet kunder och därmed antalet utnyttjade personer
- ▶ att kriminaliseringen skulle göra det mindre attraktivt att etablera mera omfattande prostitutionsverksamhet i Sverige

En halvering av antalet personer som utnyttjas i gatuprostitution i Sverige

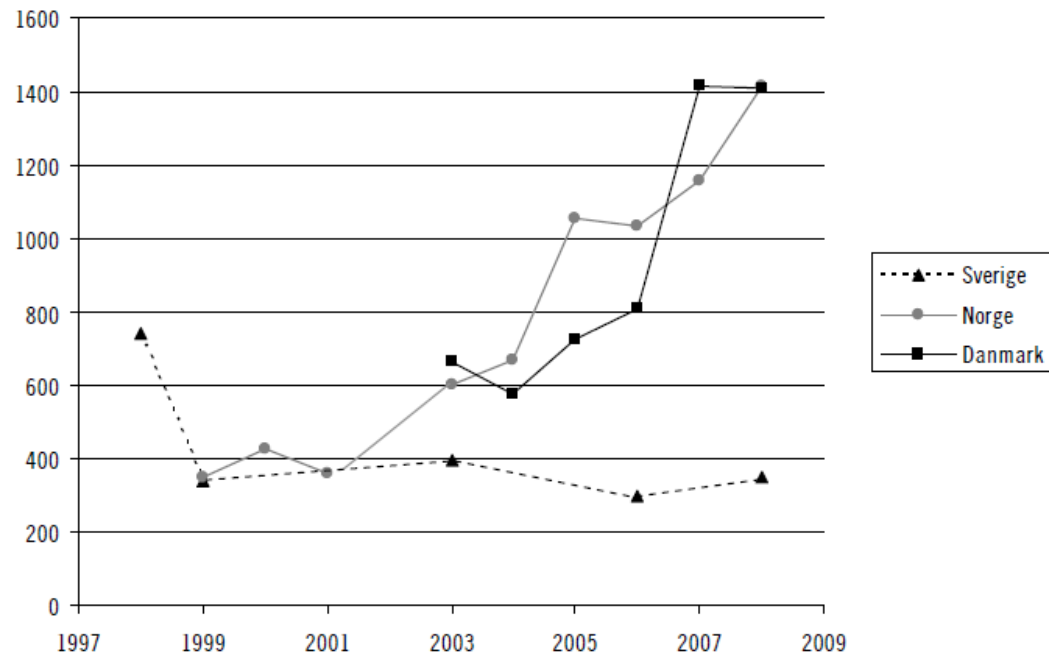
- ▶ Sedan förbudet infördes har antalet personer i gatuprostitutionen halverats i Sverige
- ▶ År 2008 uppskattades antalet personer i gatuprostitutionen vara tre gånger så många i Danmark och Norge som i Sverige

Antal personer i gatuprostitution i Sverige, Norge och Danmark 1998 - 2008

SOU 2010:49

En jämförelse med situationen i några andra länder

Figur 5.1 Antal personer i gatuprostitution i Sverige, Norge och Danmark 1998-2008

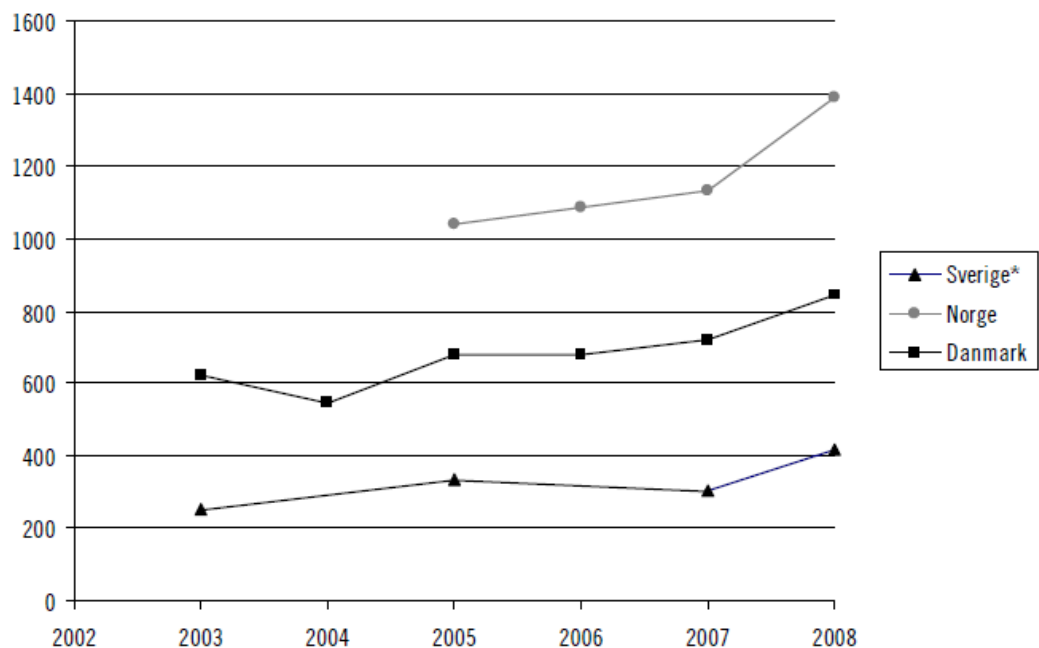
Källa: Socialstyrelsen, Pro Sentret, Servicestyrelsen och uppgifter från prostitutionsgrupperna (Sverige 2008).

En ökad Internetprostitution i Sverige – men inte på grund av förbudet

- ▶ Prostitution där den inledande kontakten tas via Internet har de senaste fem åren ökat i Sverige liksom i Danmark och Norge. Antalet personer som erbjuder sexuella tjänster via annonser på Internet är dock betydligt fler i våra grannländer och ingenting tyder på att det skulle ha skett en snabbare ökning av Internetprostitutionen i Sverige än i Danmark och Norge.

Antal personer som erbjudit sexuella tjänster i egen regi via annonser på internet i Sverige, Norge och Danmark 2003 - 2008

Figur 5.4 Antal personer som erbjudit sexuella tjänster i egen regi via annonser på Internet i Sverige, Norge och Danmark 2003–2008

Källa: Socialstyrelsen, Pro Sentret och Servicestyrelsen.

*2003 – uppgifter från polisen och prostitutionsgruppen i Göteborg, 2005 – uppgifter från prostitutionsgruppen i Stockholm (Johansson m.fl. 2006) endast avseende Stockholmsområdet, 2007– Socialstyrelsen samt 2007 och 2008 – Rikspolisstyrelsen.

Ingen känd ökning av inomhusprostitutionen i Sverige

- ▶ Ingenting tyder på att omfattningen av den inomhusprostitution som förekommer på klassiska prostitutionsarenor som hotell, restauranger och klubbar skulle ha ökat i Sverige under senare år.

Kriminaliseringen har bidragit till att bekämpa prostitutionen

- ▶ Utredningens slutsats är
- ▶ att prostitutionen i Sverige, till skillnad från i jämförbara länder, sedan förbudet infördes i vart fall inte har ökat och
- ▶ att förbudet bidragit till att hålla nere prostitutionen i Sverige

Det finns ett starkt stöd i Sverige för förbudet mot köp av sexuell tjänst

- ▶ I en undersökning år 1996 ansåg 67 % av de svarande att sexköp *inte* borde kriminaliseras.
- ▶ År 1999 svarade 76 % av de tillfrågade att det är rätt att köp av sexuella tjänster är förbjudet. Stödet för en kriminalisering har varit över 70 % även i två senare undersökningar.
- ▶ Den attitydförändring som skett måste tolkas som att förbudet i sig har haft en betydande normativ effekt.

Förbudet har haft en avskräckande effekt på sexköpare

- ▶ Enligt en studie år 2008 uppgav 8 % av de tillfrågade svenska männen att de någon gång hade köpt sex vilket kan jämföras med drygt 13 % i en studie från år 1996.
- ▶ Ett antal av de tillfrågade i 2008 års studie uppgav också att förbudet påverkat deras handlande så att de slutat köpa sex.

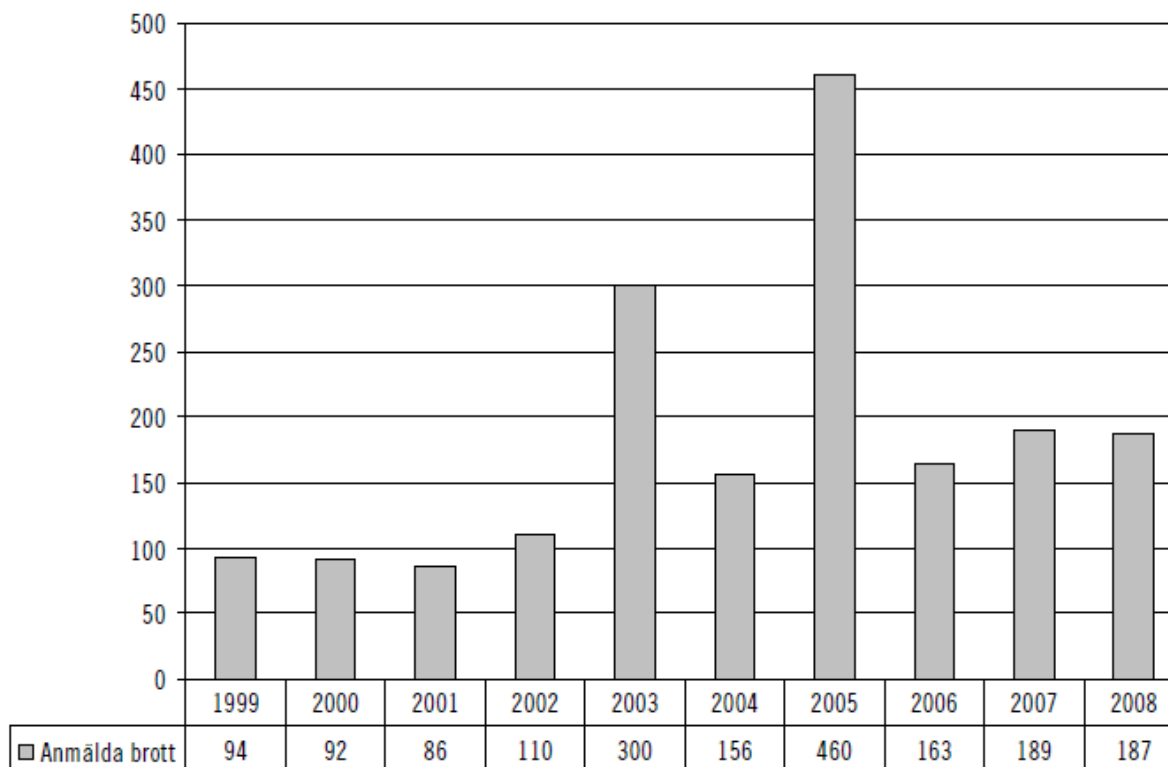
Förbudet har inte negativt drabbat de personer som utnyttjas i prostitution

- ▶ När lagen infördes uttalades farhågor om
- ▶ att det skulle bli svårare att nå prostituerade med sociala insatser
- ▶ att prostitutionen skulle riskera att flytta in i det fördolda och
- ▶ att detta i sin tur skulle medföra ökad risk för övergrepp mot och allmänt försämrade livsvillkor för de som utnyttjas i prostitution.

- ▶ Dessa farhågor har inte besannats.

Tillämpningen av förbudet

Figur 6.1 Antal anmälda brott, köp av sexuell tjänst, 1999–2008

Källa: BRÅ.

Utredningens förslag till åtgärder

- ▶ Det är nödvändigt med ett fortsatt och uthålligt socialt arbete
- ▶ Det bör skapas ett nationellt centrum mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål
- ▶ Straffmaximum för köp av sexuell tjänst bör höjas
- ▶ Den som utnyttjas i prostitution kan vara att anse som målsägande

Utredningens förslag om en straffskärpning har genomförts

- ▶ Straffmaximum för sexköp höjdes den 1 juli 2011 från fängelse 6 månader till fängelse 1 år.
- ▶ I propositionen betonade regeringen att en ökad och stärkt nationell samordning och samverkan är strategiskt viktig för det fortsatta arbetet mot prostitution och människohandel.
- ▶ Förslaget om ett nationellt centrum har inte genomförts.

Förbudet har motverkat etableringen av organiserad kriminalitet i Sverige

- ▶ Människohandeln i Europa omsätter årligen 23 miljarder kr.
- ▶ Det finns en mycket tydlig koppling mellan människohandel och annan grov organiserad kriminalitet.
- ▶ Förbudet mot köp av sexuell tjänst har fungerat som ett skydd mot etableringen av organiserad kriminalitet i Sverige.
- ▶ Ingenting tyder på att våldet mot prostituerade har ökat.
- ▶ Ingenting tyder på förbudet har drivit prostitutionen under jorden.

Sammanfattning

- ▶ Förbudet har fått de effekter man hoppades på när det infördes.
- ▶ *Att avskräcka presumtiva köpare*
- ▶ *Att minska antalet kunder och därmed antalet utnyttjade personer*
- ▶ *Att göra det mindre attraktivt att etablera prostitutionsverksamhet i Sverige*

- ▶ Den svenska regeringens inställning är att:
- ▶ ***Ett fortsatt och uthålligt socialt arbete är angeläget för att nå framgång med att förebygga och bekämpa prostitution och människohandel för sexuella ändamål***

Läget i Sverige idag

- ▶ Läget i Stockholm, Göteborg och Malmö
- ▶ Förstärkt arbete för att hjälpa ungdomar
- ▶ Förstärkt arbete mot barnsexhandel
- ▶ Fortsatt stort utländskt intresse
- ▶ Myter kring lagen
- ▶ ***Åtgärder måste vidtas innan människor blir offer för människohandel eller t.o.m mord.***

Förbud mot köp av sexuell tjänst

Förbud mot köp av sexuell tjänst

En utvärdering 1999 – 2008

Ömslag: Elinorin Sverige AB

SOU 2010:49

BETÄNKANDE AV
UTREDNINGEN OM UTVÄRDERING AV
FÖRBUDET MOT KÖP AV SEXUELL TJÄNST

SOU 2010:49

 Fritzes
ett Wolters Kluwer-företag

106 47 Stockholm Tel 08-598 191 90 Fax 08-598 191 91 order.fritzes@nl.se www.fritzes.se

ISBN 978-91-38-23419-8 ISSN 0375-250X